

УДК 378.4:043.86

ANALYSIS OF INTERNATIONALIZATION PROCESSES IN UKRAINIAN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

АНАЛІЗ ПРОЦЕСІВ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНСЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Verbovska L. S. / Вербовська Л. С.*c.e.s., associate prof. / к.е.н., доц.*

ORCID: 0000-0002-2509-1194

*Ivano-Frankivsk National Technical University of Oil and Gas**Ivano-Frankivsk, St. Carpathian, 15, 76019,**Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу,**Івано-Франківськ, вул. Карпатська, 15, 76019,*

Анотація. Статтю присвячено актуальним проблемам з якими стикаються українські заклади вищої в сучасних умовах діяльності. Актуальність дослідження є на часі, адже процеси інтернаціоналізації вимагають розуміння процесів які відбуваються в зовнішньому середовищі та продиктовані змінами, які мають місце у вищій школі. Проведений аналіз показав, що процеси інтернаціоналізації є важливою складовою, а одночасно і перевагою у підвищення якості освіти та наданні освітніх послуг українськими ЗВО. Висвітлено діяльність трьох українських ЗВО в частині міжнародної діяльності, що дозволило показати складові, які мають вплив на формування конкурентної переваги у контексті швидкого розвитку та напряму до європейського освітньо-наукового простору.

Ключові слова: заклад вищої освіти, інтернаціоналізація, Болонський процес, Еразмус, науково-педагогічний персонал, здобувач вищої освіти.

Вступ.

Досліджуючи процеси інтернаціоналізації європейського простору вищої освіти (далі по тексті ЄПВО) та все, що з ним пов'язано, звернемося до звіту Європейської асоціації університетів (EUA) [1], в якому зазначено, що в 2024 році понад 98% європейських закладів вищої освіти (далі по тексті ЗВО) вважають програму ЄС Еразмус+ і Болонський процес дуже важливими.

Інші великі ініціативи ЄС, такі як, EEA, ERA, Horizon Europe, європейські університетські альянси та Європейську стратегію для університетів, важливі на 89%. Цікаво, що немає суттєвої різниці в моделях відповідей закладів у країнах-членах ЄС, країнах програми Erasmus+ та інших країнах ЄПВО. Більшість ЗВО повідомляють про великі національні реформи вищої освіти в різних сферах, які відбулися за останні п'ять років, (рисунки 1).

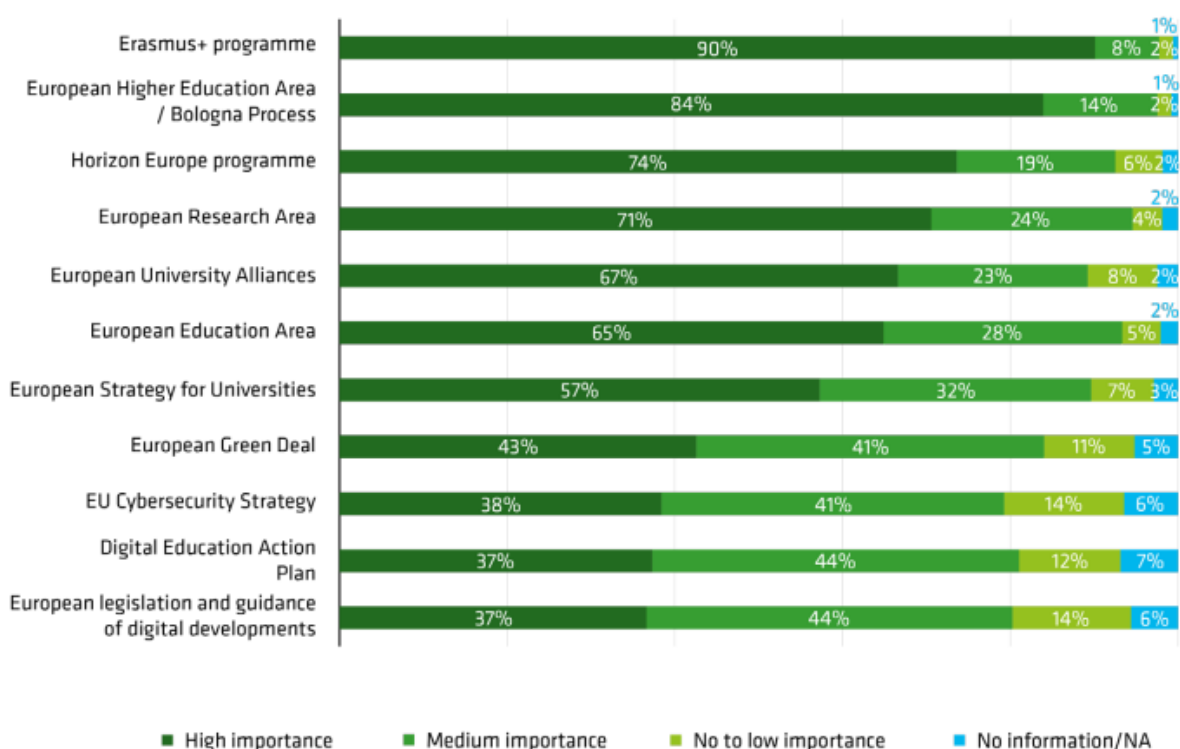

Рис. 1. Важливість європейських стратегій, ініціатив та програм фінансування

Джерело: [1]

Основний текст.

Предметом дослідження виступають теоретичні та методичні підходи до процесів інтернаціоналізації в українських ЗВО.

Об'єктом дослідження є процеси інтернаціоналізації в українських ЗВО. У процесі дослідження здійснено аналіз діяльності трьох українських ЗВО, це Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, Національний університет «Львівська Політехніка» та Національний технічний університет «Дніпровська політехніка». Аналізовані нами ЗВО є унікальними в своєму роді, технічними університетами та мають технічну базу; мають подібні освітні програми здійснюючи підготовку за цими ОП; підписані між собою договори про співробітництво та партнерство; є достатньо популярними на територіях яких вони розташовані, так і її межами; співпрацюють із галуззю, одночасно здійснюють досить потужний вплив на розвиток багатьох галузей народного господарства, через підготовку унікальних кадрів для галузей.

У статті використано загальнонаукові методи дослідження, діалектичний, системний та узагальнений.

На основі вище представленого аналізу діяльності європейських закладів вищої освіти, здійснимо аналіз процесів інтернаціоналізації ЗВО трьох українських. Для аналізу скористалися відкритою інформацією з сайтів відповідних закладів та звітів ректора за відповідний період. Відповідно до дорожньої карти [2], здійснимо аналіз участі студентів в програмах подвійних дипломах, участь в тренінгах в рамках проєктів, кредитної (ступеневої) мобільності студентів та науково-педагогічного персоналу, який дасть нам розуміння активності в частині інтернаціоналізації в період з 2019 по 2023 роки.

ІФНТУНГ: В 2019 році [3; 4] в програмі ERASMUS+107 К взяли участь 5 НПП та 2 студентів. Участь в програмі подвійних дипломів взяли 90 студентів.

Навчання студентів за програмою подвійних дипломів у 2020 році взяли участь 50 здобувачів другого (магістерського) рівня. В 2020 році в чергове підписано угоду щодо навчання за програмою подвійних дипломів з АГХ (м. Краків, РП) за різними напрямками підготовки. Програма ERASMUS+107 К – 3 НПП та 2 студентів [3; 4].

В 2021 році за програмою подвійних дипломів навчалось 45 студентів; семестровий обмін – 12 студентів.

В грудні 2022 року восьмеро студенти Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу взяли участь у проєкті Інтенсивної міжнародної освітньої програми «Second Edition of the International School at AGH» під патронатом NAWA SPINAKER, яка проходила протягом десяти днів у Краківській гірничо-металургійній академії імені Станіслава Сташица (Польща). В рамках програми ERASMUS+107 взяли участь 5 НПП. Програма подвійних дипломів 20 студентів, семестровий обмін 3 студентів [5].

В період з червня по грудень 2023 року відбулося ряд заходів: «Обмін кращими практиками» та «Студентська сесія наукових комунікацій»; Візитинг професор (АГХ, Слупськ); участь у навчальному тренінгу для викладачів, який проводився на базі Політехніки в Глівіцах, (РП) [5].

Підписано угоду про навчання за програмою академічної мобільності з Університетом London South Bank University (м. Великобританія), ОПП «Інформаційні технології для сталого розвитку енергетики» [5, ст. 20].

НУ «ЛП»: У 2019 році [6, ст.80] було відряджено 1111 осіб, серед них 362 студенти, академічною мобільністю скористалися 316 студентів. До партнерських університетів на навчання, стажування та викладання направлено 1064 особи, серед яких: 31 студент на термін до 30 днів; 63 студенти на термін від 31 до 90 днів для навчання чи стажування; 94 студенти на термін понад 90 днів; 61 НПП для викладання та 198 НПП для проходження міжнародного стажування чи підвищення кваліфікації. За програмами подвійних дипломів у ЗВО-партнерах ЄС навчались 74 студенти. За програмою “Еразмус+КА1” взяли участь 58 НПП та 51 здобувач вищої освіти [6].

У 2020 році [7, ст. 83] міжнародна академічна мобільність в НУ «ЛП» реалізовувалася за наступними програмами: Erasmus+, подвійних дипломів, німецької служби академічних обмінів DAAD, стажувань, практик та обмінів. За програмою подвійних дипломів 140 студентів пройшли семестрове навчання з академічної мобільності. За програмою Erasmus+КА1 взяли участь 41 студент та аспірант (академічна мобільність) та 17 науково-педагогічних працівників університету [7, ст. 37].

У 2021 році [8, ст. 91] міжнародна академічна мобільність студентів університету зреалізована за наступними програмами Erasmus+, подвійних дипломів, Німецької служби академічних обмінів DAAD, участь в яких взяло 208 здобувачів вищої освіти, у 2021 році, які навчалися за кордоном за програмами міжнародної академічної мобільності терміном не менш ніж 60 днів. В програмі академічної мобільності Erasmus+КА1 взяли участь 61 студент, в т.ч. 2 студенти іноземці та 2 аспіранти; 20 науково-педагогічних працівників викладали в європейських університетах-партнерах. За програмами подвійних дипломів в університетах-партнерах з ЄС навчалося 73 студенти [8].

У 2022 році 137 студентів пройшли семестрове навчання за кордоном в університетах–партнерах за програмами міжнародної академічної мобільності не

менш ніж 60 днів, серед яких 126 осіб очно та 11 - дистанційно [8].

Загалом у 2022 році [9] семестрове навчання за програмою академічної мобільності Erasmus+ KA1 пройшли 82 студенти, а також 3 аспіранти; Erasmus+ KA1 35 науково-педагогічних працівників викладали в європейських університетах-партнерах [9].

У 2023 році [10, ст.120-125] академічна мобільність НПП склала 567 осіб. Загалом 357 НПП пройшли підвищення кваліфікації за кордоном в установах, згідно з наказами про відрядження, з них 226 осіб пройшли стажування в закордонних університетах-партнерах, 91 особі взяла участь у різних видах навчання з метою підвищення кваліфікації.

НТУ «Дніпровська політехніка»: має підписано десять програм подвійних дипломів за різними напрямками підготовки з різними європейськими ЗВО.

В 2019 році [11] 44 студенти взяли участь в програмах подвійного диплому; 232 особи взяли участь міжнародних стажуваннях;

В програмі Горизонт 2020 (EIT Raw Materials) взяли участь 5 осіб; ERASMUS+ (KA1, KA2, Молодь) 14 осіб. Участь в інших програмах, таких як DAAD, Британська Рада, МОН - 7 осіб.

В 2020 році [12] 47 осіб прийняли участь у міжнародних від'їздах; 42 студенти взяли участь у навчанні за програмою подвійних дипломів. Горизонт 2020 (EIT Raw Materials) - 4 особи; ERASMUS+ (KA1, KA2, Молодь) 25 осіб. Участь в інших програмах, таких як DAAD, Британська Рада, МОН - 11 осіб.

В 2021 році [13] 79 осіб прийняли участь міжнародних (закордонні) відрядження. 22 особи підвищили свою кваліфікацію в режимі 22, в 2020 році було таких 2 особи. Програма ERASMUS+ 107 - 14 НПП з одного ЗВО Туреччини. ERASMUS+ (KA1, KA2, Молодь) 25 осіб. Участь в інших програмах, таких як DAAD, Британська Рада, МОН прийняло участь 8 осіб [13].

В 2022 році в НТУ «ДП» відбулося 190 закордонних відряджень НПП, аспірантів, докторантів, студентів. Горизонт 2020 (EIT Raw Materials) взяли участь 10 осіб. Участь в інших програмах, таких як DAAD, Британська Рада, МОН прийняло участь 10 осіб. ERASMUS+ - 29 осіб [14].

В 2023 році [15] 110 міжнародних стажувань терміном більше 1го місяця; 84 відрядження до 1го місяця. В он-лайн мобільності - 112 та 11 НПП, в академічній мобільності - 89 здобувачів освіти. Серед здобувачів освіти переважала он-лайн мобільність - 222 особи. Мобільність здобувачів освіти, яка тривалістю більше одного місяця, взяли участь 130 осіб [15].

Зведені аналізовані нами показники трьох українських ЗВО в частині інтернаціоналізації, представимо на рисунку 2.

НУ «Львівська політехніка» є лідером в частині процесів інтернаціоналізації освітньо-наукової діяльності. ІФТУНГу необхідно приділити увагу даним процесам, так як вони знаходяться на досить низькому рівні, а це в свою чергу впливає на конкурентоспроможність та популярність серед майбутніх студентів. НТУ «ДП» має потужності та спроможності для розвитку даних процесів для виходу на нові показники та види діяльності.

Тож, відповідно до Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом українським ЗВО необхідно більше уваги приділяти процесам в частині інтернаціоналізації та міжнародної діяльності.

Висновок.

У результаті дослідження встановлено, що українські заклади вищої освіти стикаються із викликами, обумовленими сучасними умовами діяльності. Процеси інтернаціоналізації відіграють ключову роль у розвитку закладу вищої освіти, сприяючи підвищенню якості освітніх послуг та конкурентоспроможності ЗВО. Аналіз трьох українських ЗВО у сфері міжнародної діяльності підтвердив, що інтеграція до європейського освітньо-наукового простору відкриває для українських ЗВО нові можливості для вдосконалення освітніх послуг, розширення академічної мобільності та посилення міжнародної співпраці. Отримані результати підкреслюють важливість адаптації українських ЗВО до глобальних змін, що сприятиме їхній подальшій інтеграції в європейський і світовий освітній простір.

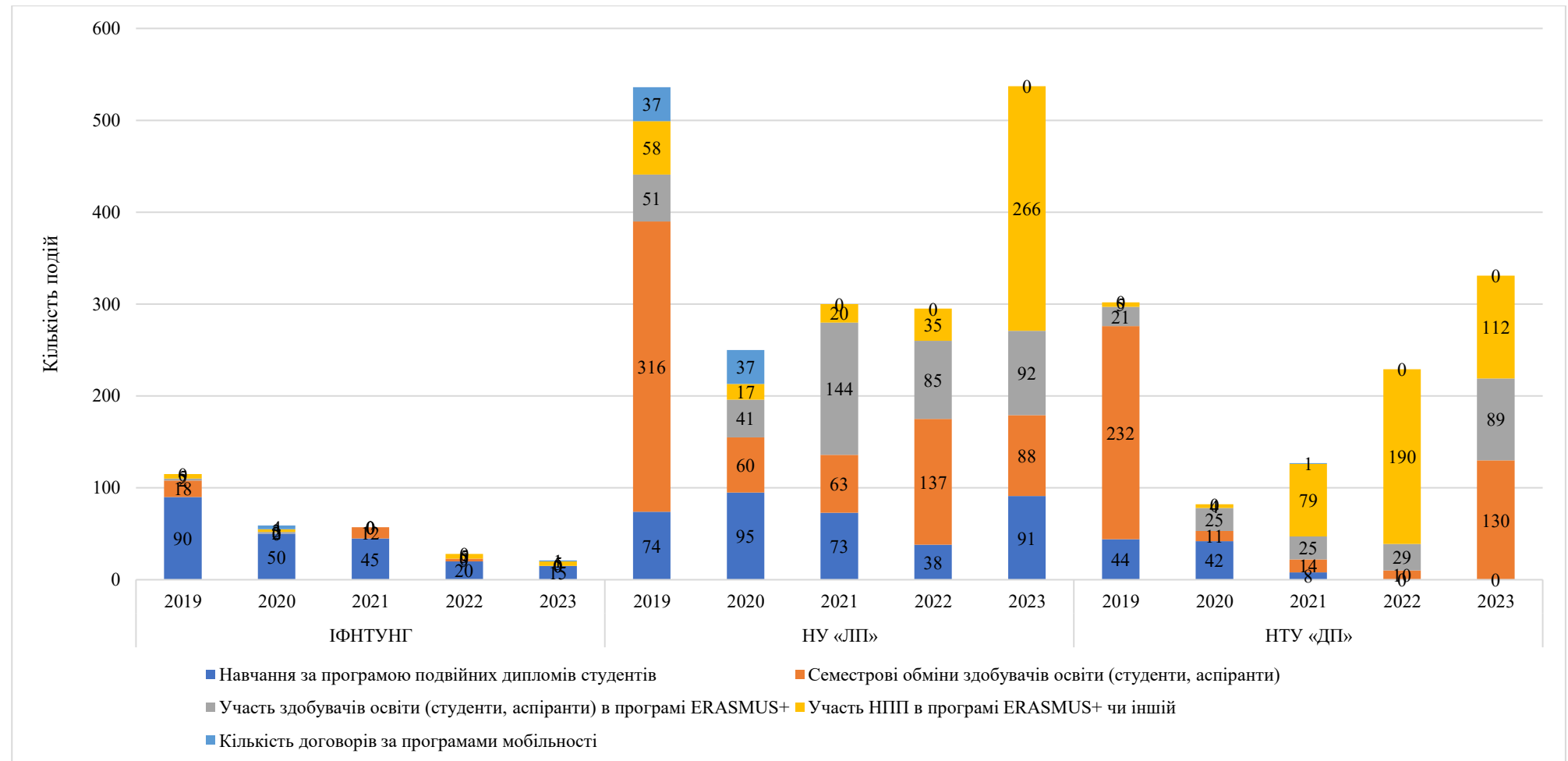

Рис. 2. Графічне представлення діяльності ЗВО в частині інтернаціоналізації

Джерело: сформовано автором

Література:

- 1 Trends 2024. European higher education institutions in times of transition. URL: <https://www.eua.eu/publications/reports/trends-2024.html>
- 2 Дорожня карта інтеграції України до Європейського дослідницького простору (ERA-UA). URL: <https://mon.gov.ua/tag/era-ua?&type=all&tag=era-ua>
- 3 Офіційний сайт Івано-Франківського національного технічного університету. URL: <https://nung.edu.ua/sites/default/files/2020-12/zvit2020.pdf>
- 4 Вербовська Л. С. Управління змінами в закладах вищої освіти у досягненні їх конкурентоспроможності. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону: науковий журнал*. Івано-Франківськ: Вид-во Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. Вип. 19. Т. 2. URL: <https://doi:10.15330/apred.2.19.188-198>.
- 5 Офіційний сайт Івано-Франківського національного технічного університету. URL: <https://nung.edu.ua/news/studenty-universytetu-vzyaly-uchast-u-mizhnarodniy-prohrami-nawa-spinaker>
- 6 Основні результати роботи колективу національного університету “Львівська політехніка” у 2019 році. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/1960/zvitrektora2019.pdf>
- 7 Основні результати роботи колективу національного університету “Львівська політехніка” у 2020 році. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/pages/7614/zvit-rektora.pdf>
- 8 Основні результати роботи колективу національного університету “Львівська політехніка” у 2021 році. URL: <https://lpnu.ua/rektor/zvit-rektora-za-2021r-konferentsiia-trudovoho-kolektyvu-27-sichnia-2022-r> (22/08/24)
- 9 Основні результати роботи колективу національного університету “Львівська політехніка” у 2022 році. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2023/pages/22202/zvit-rektora-2022.pdf>
- 10 Звіт ректора Львівської політехніки Юрія Бобала на Конференції трудового колективу 31 січня 2024 року. URL: <https://lpnu.ua/news/zvit-rektora-lvivskoi-politekhniky-yurii-bobala-na-konferentsii-trudovoho-kolektyvu-31>

11 До звіту ректора, академіка НАН України Півняка Геннадія Григоровича «Про результати роботи за 2019 рік і завдання на наступний рік». URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2019/

12 До звіту ректора, академіка НАН України Півняка Геннадія Григоровича «Про результати роботи за 2020 рік і завдання на наступний рік». URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2020/

13 До звіту ректора Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» Азюковського Олександра Олександровича про результати роботи у 2021 році і завдання на наступний рік. URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2021/presentation.php

14 Звіт ректора Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» Азюковського Олександра Олександровича про результати роботи у 2022 році і завдання на наступний рік. URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2022/

15 Звіт ректора Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» Азюковського Олександра Олександровича про результати роботи у 2022/23 навчальному році і завдання на наступний рік. URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2023/

References.

1 Trends 2024. European higher education institutions in times of transition. URL: <https://www.eua.eu/publications/reports/trends-2024.html>

2 Roadmap for Ukraine's Integration into the European Research Area (ERA-UA). URL: <https://mon.gov.ua/tag/era-ua?&type=all&tag=era-ua>

3 Official website of Ivano-Frankivsk National Technical University. URL: <https://nung.edu.ua/sites/default/files/2020-12/zvit2020.pdf>

4 Verbovska L. S. Change management in higher education institutions to achieve their competitiveness. *Current Issues of Regional Economic Development: Scientific Journal*. Ivano-Frankivsk: Publishing House of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University, 2023. Issue 19, Vol. 2. URL: <https://doi.org/10.15330/apred.2.19.188-198>

5 Official website of Ivano-Frankivsk National Technical University. URL: <https://nung.edu.ua/news/studenty-universytetu-vzyaly-uchast-u-mizhnarodniy-prohrami-nawa-spinaker>

6 Key results of the work of the Lviv Polytechnic National University team in 2019. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2020/pages/1960/zvitrektora2019.pdf>

7 Key results of the work of the Lviv Polytechnic National University team in 2020. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2021/pages/7614/zvit-rektora.pdf>

8 Key results of the work of the Lviv Polytechnic National University team in 2021. URL: <https://lpnu.ua/rektor/zvit-rektora-za-2021r-konferentsiia-trudovoho-kolektyvu-27-sichnia-2022-r> (22/08/24)

9 Key results of the work of the Lviv Polytechnic National University team in 2022. URL: <https://lpnu.ua/sites/default/files/2023/pages/22202/zvit-rektora-2022.pdf>

10 Report of the Rector of Lviv Polytechnic, Yuriy Bobalo, at the Conference of the Labor Collective on January 31, 2024. URL: <https://lpnu.ua/news/zvit-rektora-lvivskoi-politekhniky-yuriia-bobala-na-konferentsii-trudovoho-kolektyvu-31>

11 Report of the Rector, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine, Hennadiy Pivnyak, "On the results of work for 2019 and tasks for the next year." URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2019/

12 Report of the Rector, Academician of the National Academy of Sciences of Ukraine, Hennadiy Pivnyak, "On the results of work for 2020 and tasks for the next year." URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2020/

13 Report of the Rector of the National Technical University "Dnipro Polytechnic," Oleksandr Aziukovskyi, on the results of work in 2021 and tasks for the next year. URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2021/presentation.php

14 Report of the Rector of the National Technical University "Dnipro Polytechnic," Oleksandr Aziukovskyi, on the results of work in 2022 and tasks for the next year. URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2022/

15 Report of the Rector of the National Technical University "Dnipro Polytechnic," Oleksandr Aziukovskyi, on the results of work for the 2022/23 academic year and tasks for the next year. URL: https://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/report2023/

Annotation. *The article is dedicated to the current challenges faced by Ukrainian higher education institutions in modern conditions. The relevance of the study is timely, as internationalization processes require an understanding of external environmental dynamics and the anticipated changes occurring in higher education. The conducted analysis revealed that internationalization is both a crucial component and an advantage in enhancing the quality of education and educational services provided by Ukrainian universities. The study highlights the international activities of three Ukrainian higher education institutions, demonstrating the key factors influencing the formation of competitive advantages in the context of rapid development and integration into the European educational and research space.*

Keywords: *higher education institution, internationalization, Bologna Process, Erasmus, scientific and pedagogical staff, higher education student.*

Статтю надіслано: 24.03.2025 р.

© Вербовська Л.С.